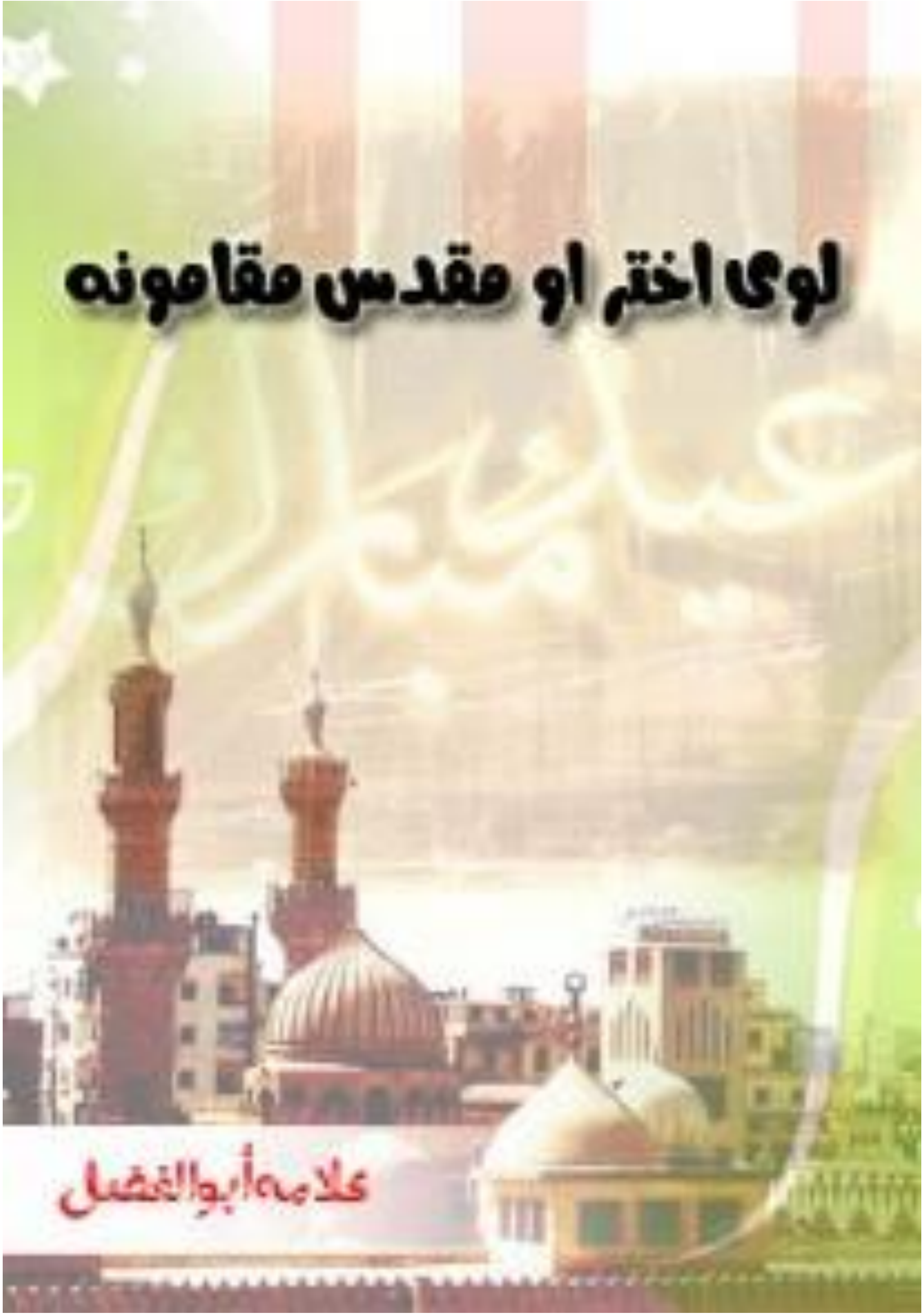

Download from: ketabton.com

Download from: ketabton.com

د کتاب پېژندنه

||||||||||||||||||||||||||||||||

د کـتـاب نـوم : لوی اختر او مقدس مقامونه

لیکوال :: علامه محمد معین الدین أبوالفضل

خـــپـرونـکـــی: بېنوا انټرنيټ پاڼه

د چاپ ټول حقوق له لیکوال او بېنوا پاڼي سره خوندي دي.

Download from: ketabton.com

لوی اختر او مقدس مقامونه

نحمده ونصلي على رسوله الكريم

أما بعد : فأعوذبالله من الشيطن الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم.

و الفجر وليالٍ عشر (صدق الله العلي العظيم).

قدرمنو مسلمانانو ! په دې وجه چې د حج د مَراسمو د ادا کولو وخت ، او د ذي الحجې مبارکه میاشت ، او د لوی أختر مبارکي ورځي او د قرباني او د لوی أختر د لمانځه مبارک وختونه راروان دي ، نو په دې سبب زه غواړم چې په هغو موضوعگانو کښې ځانګړي ، عجیب او مُفصل بیانونه وتاسو ته تقدیم کړم ، کوم چې له دغي مبارکي میاشتي او له دغو مبارکو موسمو سره خاص بیا د حج له مقدسي فریضې او د لوی أختر له باعظمته مراسمو سره تعلق لري .

خو په سر کي باید ووایم چې د حج د فضیلت او د منافعو په اړه د محاسن الإسلام په (۱۴) برخه کي موږ په خورا عجیب او نادر طرز کښې ډیر مفصل بیان کړئ دئ ، نو په دې وجه په راتلونکي وخت کښي به د لاندي موضوعگانو په باب و تاسي محترمو ته تفصیلات وړاندي کړه سي:

اول :ـ د ذوالحجې (یعني د لوی أختر د میاشتي) د اولو لسو ورځو عظمت او په همدغو ورځو کښې د طاعت او عبادت فضیلت.

دوهم :ـ په دغو مبارکو ورځو کښې د تاریخي پیښو بیان.

دریم :ـ د مقامات مقدسه وو په اړه نا أشنا او نادیر معلوماتونه ، لکه کعبه شریفه ، حجر أسود ، مقام إبراهیم ، د زمزم اوبه و غیره.

څلرم : ـ د لوی أختر په مبارکو ورځو کښې د عیدګاه د لمانځه او د قربانیو شرعي او سیاسي فلسفې او فضائل او په دې اړه دیني أحکام .

لومړئ د دغو لسو مبارکو شپو او ورځو و فضیلت ته ځیر سی !

دذوالحجې (یعني دلوی اختردمبارکي میاشتي) ړومبنی لس شپې او ورځي چې ایام العشر یې بولي یا عشرذی الحجة ورته ویل کیږي، داسلام د مقدس دین له نظره اودارنګه دتاریخي واقعاتو په إعتبار اوله دي سره سره دفیض اوبرکت اوالهي رحمتونو دراجلبولو په حیث په خورا عقل حیرانونکي ځانګړي ډول شرافت اوفضیلت لري.

Download from: ketabton.com

همداسبب دئ چي الله جل جلاله دقران کريم د � والفجر � په سورت کښي په همدغومبارکو لسو شپو سره قسم کړيدئ لکه چي فرمايلي يې دي

)والفجروليال عشرٍ . (

يعني قسم کوم زه په سهار (يعني په سهاردورځي دلوی اختر) اوپه شپولسو١٠ (يعني چي اولي لس شپي دلوی اختردمياشتي دی) .

له حضرت ابن عباس رضي الله عنه څخه روايت دئ چي رسول عليه السلام فرمايلي دي (مامن ايام العمل الصالح فيهااحب من هذه الايام يعني ايام العشرقالوا يارسول الله ولاالجهاد في سبيل الله قال ولاالجهاد في سبيل الله الارجل خرج بنفسه وماله فلم يرجع من ذالک بشئ) رواه البخاري کذافي رياض الصالحين .

يعني په ورځو کي هيڅ داسي ورځ نسته چي صالح او نيک عمل دي په دوی کښي و الله (جل جلاله) ته ډير محبوب وي له دغو ورځو څخه ، يعني چي د لوی أختر د مبارکي مياشتي اولي لس ورځي دي.

له حضرت عائشې (رضي الله عنها) څخه روايت دئ چي د يو ځوان دا عادت ؤ چي کله به د ذي الحجې (يعني د لوی أختر مياشت) رابره سوه نو ده به په روژو شروع وکړه (يعني ددغي مبارکي مياشتي په ړومبيو نهو ورځو کي بي پرلپسې روژه نيوله) يو چا ددغه ځوان دغه عادت د إسلام و پيغمبر ته ورساوه ، نو د اسلام پيغمبر دَی و خپل حضور ته راوباله ، کله چي دغه ځوان دده مبارک په حضور کښي حاضر سو ، نو د إسلام پيغمبر له ده څخه پوښتنه وکړه چي کوم شي ته باعث کړئ يې پر دې باندي چي په دغو ورځو کښي روژه نيسې ؟

دغه ځوان ورته وويل چي اې د خدائ رسوله ! ځما مور او پلار دې تر تا قربان سي ، دغه مبارکي ورځي خو د حج د مناسکو د ادا کولو ورځي دي نو زه ددې اميد کوم (يعني په دې کار کښي چي په دغو ورځو کښي روژه نيسم) ددې چي الله (جل جلاله) به ما د حج کونکيو په دعا ګانو کي ورسره شريک کړي.

نو د اسلام پيغمبر (صلی الله عليه وسلم) ورته وفرمايل چي : نو تاته به الله (جل جلاله) د هري روژې په بدل کښي دونه ثواب درکړي چي هغه به برابر وي له ثوابه سره د هغه سړي چي سل (١٠٠) مريبونه ازاد کړي او سل اوښي قرباني کړي او سل اسان د غزا په لار کښي و مجاهدينو ته ورکړي . (انتهی مختصراً ، کذا في تنبيه الغافلين) .

له حضرت جابر رض روايت دئ چي نبي (صلی الله عليه وسلم) فرمايلي دي چي : هر څوک چي په دغو لسو ورځو کښي روژې ونيسي نو د هري ورځي د روژې په بدل کښي به الله پاک د پوره يوه کال د روژو ثواب ورکړي .

له حضرت علي (کرم الله وجهه) څخه روايت دئ چي نبي (صلی الله عليه وسلم) فرمايلي دي چي : کله د ذي الحجې لس ورځي شروع سوې ، نو کوښښ کوی په طاعت کښي ؛ ځکه دا داسي ورځي دي چي الله (جل جلاله) فضيلت ورکړئ دئ ، او شپه او ورځ يې يو شان او په يوه ډول حُرمت او عزت لري ، نو هر څوک چي په اخيري

Download from: ketabton.com

دریمه حصه کښي د یو شپې له دغو لسو شپو څخه څلور رکعته لمونځ وکړي په دې ډول چي په هر رکعت کښي یو واري � الحمد لله � او � قل أعوذ برب الفلق او قل أعوذ برب الناس � او درې واره � قل هوالله � تر پایه پوري او درې واره � اية الكرسي � ووایي ، بیا چي کله له لمانځه څخه فارغ سي نو لاسونه پورته کړي او داسي ووایي :

سبحانَ ذي العزةِ والجبروت ، سبحانَ ذي القُدرةِ والملكوت ، سبحانَ الحيِّ الذي لايموت ، لآإله إلا هو ، يحي و يميت و هو حَي لايَموت ، سبحان اللهِ ربِّ العبادِ والبلادِ والحمدُ للهِ كثيراً طيباً مباركاً على كُلِّ حالٍ ، الله أكبرُ كبيراً ، ربُّنا جلَّ جلالُه وقدرتُه بكل مكانٍ.

بیا چي څرنګه یې خوښه سي هغه رنګه دُعا وکړي ، نو الله (جل جلاله) به و ده ته دونه ثواب ورکړي چي هغه به په مثل د ثواب د هغه چا وي چي حج وکړي او زیارت د قبر د نبي (صلى الله عليه وسلم) وکړي او جهاد في سبيل الله وکړي ، او نه به و غواړي هیڅ شئ له الله تعالی څخه مګر الله به وده ته هغه شئ ورکړي .انتهی

همدارنګه هر څوک چي په دغو لسو ورځو کښي په طاعت او عبادت ځان مشرف کړي ، نو الله (جل جلاله) به اته ۸ کرامات و ده ته ورکړي:

اول : برکت په عمر کښي.

دوهم : زیادت په مال کښي.

دریم : حفاظت او ساتنه د عیال دده .

څلرم : تویول د ګناوو دده .

پنځم : دوچنده کول د نیکیو دده .

شپږم : اسانه ګرځول د سَکراتو د مرګ پر ده باندي .

اوم : رڼا او روښني لپاره د لیر کولو د تیارو د قبر و غیره له ده څخه .

اتم : درنه ول د تلي د نیکوعملو دده .

او هر څوک چي په دغو ورځو کښي و یو مسکین ته خیرات ورکړي نو دونه ثواب به ورکړ سي لکه څوک چي ونبي یا ورسول ته صدقه ورکړي ، او هر څوک چي په دغو ورځو کښي د یو مریض او ناروغ پوښتنه وکړي نو دوني ثواب به ورکړسي لکه یو څوک چي د ټولو اولیاوو او ابدالو حال پرسي وکړي ، او هر څوک چي له یوې جنازې سره د یوه مسلمان ولاړ سي په دغو ورځو کښي نو ګواکي دَی د ټولو شهیدانو له جنازې سره ولاړئ ، او هر څوک چي په دغو ورځو کښي پر یوه یتیم باندي لطف وکړي نو الله تعالی به د قیامت په ورځ دَی د خپل عَرش تر سایې لاندي کړي

Download from: ketabton.com

، او هر څوک چي په دغو ورځو کښې و يوه مجلس ته له مجلسوڅخه د عِلم حاضر سي نو ګواکي دَی حاضر سو و مجلس ته د ټولو نبيانو او رسولانو .

)كذا قال الغوث الأعظم الشيخ عبدالقادر الجيلاني ، في كتابه : الغنية لطالبي الطريق الحق. (

Download from: ketabton.com

په ليالي عشر كښي تاريخي پيښي:

اوله (۱) تاريخي پېښه:

د ذي الحجې ، يعني د لوی أختر په اوله لسيزه كښي الله (جل جلاله) په عرفات كښي د حضرت آدم (عليه السلام) توبه قبوله كړه ، چي تفصيل بې وروسته راسي .

دوهمه (۲) تاريخي پېښه :

په دغه مباركه لسيزه كښي حضرت إبراهيم (عليه السلام) د خليليت په مقام مشرف سو ، او ددې عُمده عوامِل ځلور شيان وو:

اول :ـ دا چي حضرت ابراهيم ع خپل زړه د الله تعالی و تعلق او محبت ته خالي كړئ ؤ.

دوهم :ـ دا چي د نمرود و اور ته ور واچول سو او په دغه حالت كښ يې داسي مكمل تفويض د خپل ځان و الله (جل جلاله) ته وكړ چي جبرئيل ورته وويل چي كه دي څه حاجت وي راته ووايه ! ده مبارك په جواب كي ورته وفرمايل چي و تاته حاجت نلرم ، بيا جبرئيل ورته وويل چي و الله پاک ته خپل حاجت ذكر كړه ! نو ده ورته وفرمايل چي د الله تعالی عِلم ځما پر حال باندي كفايت كوي له دې څخه چي په خوله سوال ورته وكړم .

دريم :ــ دا چي ده خپل مال او هستي و ميلمنو او مسافرو ته صرفه كړې وه ، حتی چي ده مبارک به بې ميلمانه بيخي خوراک نه کاوئ ، كه به هر څونه موده ميلمه پيدا نسو نو دَی مبارک به وږئ ګرځيدئ.

ځلرم :ـ دا چي كله له الهي لوري د خپل ځوی حضرت اسماعيل ع په قرباني كولو سره مأمور سو ، نو د الله له حكمه سره سم يې د خپل ځوی پر غاړه باندي چاړه وركښېښووله.

دريمه (۳) تاريخي پېښه :

د كعبې شريفي بنا هم حضرت إبراهيم ع او إسمعيل ع په دغو ورځو كښي وكړه .

ځلرمه (۴) تاريخي پېښه :

حضرت موسی (عليه السلام) په كوه طور كښي په مناجات او په كليميَت سره په دغو مباركو ورځو كښي مشرف سو.

Download from: ketabton.com

پنځمه (۵) تاريخي پېښه :

و حضرت داؤد (عليه السلام) ته چي د کوم مغفرت او بخښني ذکر په قرآن کريم کښي راغلئ دئ هغه هم په دغو ورځو کښي تر سره سوئ دئ .

شپږمه (٦) تاريخي پېښه:

د حُدَيبيې په ورځ چي يو زر (۱۴۰۰) څلورسوو او يا په بل قول (۱۵۰۰) أصحابو د سمرې تر درخته لاندي له رسول الله (صلی الله عليه وسلم) سره بيعت وکړ (کوم چي په بيعت الرضوان سره مشهور دئ) هغه هم په همدغو مبارکو ورځو کښي ؤ.

اوس مطابق له ذکر سوي وعدې سره ددې خبري و تفصيل ته پام وکړی چي د حضرت آدم ع د توبې د قبلولو صورتحال پر څه ډول ؤ ؟

حضرت وهب بن منبِه رحمه الله تعالی فرمايلي دي چي حضرت ادم عليه السلام چي کله له جنت څخه وځمکي ته راښکته سو نودهند پر يوه غره باندي يې درې سوه کاله ژړل په داسي حال کښي چي اوښکي بې دغره په شيلو کښي بهيدلې ، داوښکوپه وجه يې ډيري پاکيزه اوخوږې درختي راشني سوي، بياحضرت جبريل عليه السلام ورته وويل چي ولاړسه وبيت الله شريفي ته ، اوهلته ترهغه پوري صبروکړه چي دلوی‌اختردمياشتي اولي لس ورځي دربادي راځي ، بيا چي کله دغه مبارکي ورځي شروع سي نو بيرته و الله ته په توبه او استغفار شروع وکړه ، ښايي چي الله (جل جلاله) به ستا پر ضعف او کمزوری باندي رحمت وکړي ، نو بيا آدم ع و کعبې شريفي ته ځان راورساوئ بيا يې پر بيت الله باندي يوه هفته کامله طواف وکړ او تر داسي اندازې پوري يې وژړل چي اوښکي يې تر زنګنو پوري راورسيدلې او د ځمکي پر مخ باندي رواني سولې ، بيا يې داسي وويل

لآإله إلا أنت سبحانک اللهم و بحمدک عملتُ سُوءاً و ظلمتُ نفسي

فاغفر لي و أنت خير الغافرين و ارحمني و أنت خير الراحمين

نو الله پاک وده ته وحي وکړه چي اې آدمه ! په تحقيق سره رحمت وکړ ما پر ضعيف والي ستا او درومي بخښله ګناه ستا او قبوله مي کړه توبه ستا.

حضرت غوث الأعظم رح فرمايلي دي چي لکه څرنګه چي د آدم ع په دغو ورځو کي الله پاک توبه قبوله کړه دارنګه هر مسلمان چي ګناوي کړي وي او په دغو ورځو کښي و الله ته توبه وکاږي نو الله پر ده رحمت کوي ، بخښنه ورته کوي او بدی يې الله پاک په نيکيو وربدلوي . (کذا في الغنية).

Download from: ketabton.com

د عشراتو خَمسَه وو (يعني د پنځو لسيزو) بيان :

بسمه تعالی!

محترمو مسلمانانو ! پنځه داسي لسيزونه دي چي له جملې د پيغمبرانو څخه پنځه پيغمبران الله پاک په هغو لسيزو سره خاص کړيدي ، چي تفصيل يې په لاندي شرحه دئ :

اول (۱) : د حضرت آدم (عليه السلام) لسيز ، کله چي الله (جل جلاله) حضرت حوآء (رضي الله عنها) د حضرت آدم ع د چپه طرف له قصيري او کوتاه پوښتۍ څخه پيدا کړه په داسي حال کښې چي دَی مبارک بيده ؤ ، او بيا دَی مبارک له خوب څخه رابيداره سو نو يې حضرت حوآء (رض) په داسي حال کښي وليدله چي دده په حضور کښي ناسته وه ، بيا يې ودې ته وويل چي ته د چا لپاره يې ؟ دې مبارکي ورته وويل چي زه ستا لپاره يم!

نو حضرت آدم ع ددې اراده وکړه چي مسه يې کړي ، نو له الــهي لوري وده ته وويل سول چي تر هغه پوري به حوآء نه مسه کوې چي ودې ته ددې مَهر او ورول ورکوي ، نو آدم ع وويل:

الهي و مَـــا مَــــهرُهَـــا ؟

يعني اې الله ! مَهر ددې کوم شئ دئ ؟

الله پاک ورته وفرمايل :

هوَ أنْ تُــصَلــي عَلی نَبيــي اخيرالزمان عَشراً ، فذالک مَهرُهـا.

يعني مهر ددې دادئ چي د اخيري زمانې پر نبي باندي (يعني چي حضرت محمـــد [صلی الله عليه وسلم] دئ) لس کَرَته درود ووايې ، نو دا ورول دئ ددې.

دغه لس درودونه د حضرت آدم ع لسيز بلل کيږي .

دوهم (۲) :د حضرت إبراهيم (عليه السلام) لسيز دئ، ودغه لسيز ته الله پاک په دې مبارک آيت کښي کښي اشاره کړيد :

و إذابتلی إبــراهيمَ ربّه بِکـلِمات فأتمَّهُــنَّ.

يعني او در ياد کړه اې رسوله هغه وخت چي ازمايښت وکړ د إبراهيم رب دده په يو څو کلمو سره ، بيا پوره کړې ده دغه کلمې (يعني عَملي يې کړې).

له دغو کلمو څخه مراد لَس خويونه دي چي الله پاک ابراهيم ع په هغو سره مأمور کړئ ؤ ، چي پنځه له هغو څخه په سر کښي دي چي هغه :

Download from: ketabton.com

۱ پر ککرۍ باندي سم په نيمايي يوه او بل طرف ته د سر د ويښتانو جلاکول

۲ دبريتو کوچني کول او لنډول

۳ مسواک وهل

۴ـ ۵ په خوله او په پزه اوبه رغړول دي .

او پنځه له هغوۍ څخه په نور بدن کښي دي ، چي هغه :

۱د نوکانو پرېکول

۲د بغلو او تخرګو ويښتان کښل

۳ ځان سنتول

۴ـ ۵ حلق العانة او خلالول د ګوتو دي .

ودغو لسو خصلتو ته د حضرت إبراهيم ع لسيز ويل کيږي .

دريم (۳) :د حضرت شُعَيب (عليه السلام) لسيز ؤ ، په دغه لسيز کښي دوه قوله دي : يو قول دادئ چي دغه لسيز عبارت دئ له هغو لسو کالو څخه چي په هغوۍ کښي حضرت موسی ع د حضرت شعيب ع مزدوري او شپوني وکړه .

او بل قول دادئ چي دا لسيز عبارت دئ له هغو لسو کالو څخه چي شعيب ع هغه و الله (جل جلاله) ته په ژړا تير کړل او د سترګو ديد يې پکښي ختم سو ، چي بيا بيرته الله پاک د سترګو ديد او غټ کرامتونه وروبخښل .

څلرم (۴) :د حضرت موسی (عليه السلام) لسيز دئ ، چي په دغه مبارک آيت کښي يې ذکر راغلئ دئ:

)وَ واعدنا موسی ثلاثينَ ليلةً و أتممنا ها بِعَشرٍ . (

تفصيل ددي په مختصر ډول سره دادئ چي الله پاک و حضرت موسی ع ته وفرمايل چي ته به د طور غره ته راځې او دلته به ديرش ۳۰ ورځي تيروې او هره ورځ به روژه نيسې ، بيا به زه خپل کتاب چي تورات دئ و تاته درکوم.

نو حضرت موسی ع د لوۍ أختر مياشت و کوه طور ته ورسوله او هلته يې مکمله مياشت روژه ونيوله ، وروسته موسی ع ته د خپلي مبارکي خولې بوۍ متغير او بدل معلوم سو ، نو يې د زيتون يوه ټوټه په خوله کښي کيښودله ، په دې وخت کښي الله (جل جلاله) ورته وفرمايل چي اې موسی ايا ته عالِم نه وې په دې چي د روژه دار د خولې

Download from: ketabton.com

بوۍ ځما په نزد د مشکو تر بوۍ ډېر خوشبويه دئ ، نو په سبب ددې يې وده مبارک ته أمر وکړ چې لَس ورځې به نوري روژه نيسې ، دغه لس ورځې نو د حضرت موسی ع لسيز بلل کيږي .

پنځم (۵) : د حضرت محـــمــــد (صلی الله عليه وآله وسلم) لسيز دئ ، چې هغه عبارت دئ له دغو ړومبنيو لسو ورځو څخه د لوی أختر د مياشتې .

(کذا قال غوث الأعظم الشيخ عبدالقادر الجيلاني رح في الغنيه) . والسلام ومن الله التوفيق .

Download from: ketabton.com

د � يوم التروية � او د � يومِ عرفة � او � عرفات � په اړه شرعي معلوماتونه:

بسمه تعالی

محترمو وروڼو ! د کعبې شريفي د بنا ، او دارنګه د نورو مقاماتو مقدسه وو په اړه د بياناتو سلسله خو به جاري ساتو خو څرنګه چي � يومُ التروية � او �يومِ عرفة� بيخي رانژدې سويدي نو په دې وجه غواړم چي ددغو دوو مقدسو ورځو په ارتباط څه تفصيل درته عرض کړم .

محترمو وروڼو ! کله چي حضرت إبراهيم (ع) د کعبې شريفي بنا او تعمير وکړ او ورڅخه فارغ سو (چي تفصيل بې وتاسي ته د کعبې شريفي د بنا د بيان په پاته برخو کښې راسي) نو الله پاک و حضرت إبراهيم (ع) ته حکم وکړ چي په خلګو کښې اعلان وکړه چي و دغه بيتې ته د حج د ادا کولو په خاطر راحاضر سي ، نو حضرت إبراهيم (ع) د � أبو قُبَيس � و غره ته وختئ او په ډير لوړ اواز سره يې و فرمايل :

أيها الناس ! أجيبوا ربکم إنَّ اللهَ يأمرکم أن تَحِجوا بيته

يعني اې خلګو ! د خپل رَب د بلني إجابت وکړۍ ، بېشکه الله تعالی أمر کوي تاسي په دې سره چي دده د بيتې زيارت وکړۍ .

نو دغه اواز د إبراهيم (ع) د ځمکي پر مخ باندي چي کوم مؤمن سړئ يا مؤمنه ښځه وه ټولو واوريدئ ، حتی هغه چا لا هم دده اواز واوريدئ چي په دغه وخت کښې د پلرو په ملاو کښې د نطفو په شکل موجود ول ، او يا د مندو په أرحامو کښې يې قرار درلودئ ، نو دوی ټولو د إبراهيم (ع) جواب په � لَبـيکَ � سره ووايه.

په همدې سبب تر قيامته پوري په حاجيانو کښې د لبـيک لبيـــک ويل جاري پاته دئ.

په دغه ورځ کښې چي هر چا د إبراهيم (ع) جواب په لبيک سره کړئ دئ نو هغه تر هغه پوري له دُنيا څخه رحلَت نه کوي چي د کعبې شريفي زيارت يې نه وي کړئ.

له إبن عباس (رضي الله عنهما) څخه روايت دئ چي له يِـمَن څخه يوه ډله و رسول (صلی الله عليه وسلم) ته راغله ، او وده مبارک ته يې وويل چي ځمونږ مَندي او پلرونه دي تر تا قربان وي د حج له فضيلتو څخه موږ خبر کړه !

نو د إسلام پيغمبر و دوی ته په جواب کښې داسي وفرمايل چي هر سړئ چي له خپل کور څخه د حج يا د عمرې په نيت ووزي نو هر وخت چي دَی يو قدم پورته کوي او يا يې پر ځمکه باندي ږدي نو دده له قدمو څخه ګناوي داسي دانه دانه راتوييږي لکه څرنګه چي له درختي څخه ددرختو پاڼي دانه دانه رالويږي ، بيا کله چي دَی و مدينې منورې ته راسي او له ما سره په سلام اچولو روغبړ وکړي نو ملائکه له ده سره د سلام په ويلو سره روغبړ کوي ، بيا

Download from: ketabton.com

چي کله و � ذوالحلَيفي � ته ورسي (چي د مدينې منورې له طرف څخه و حج ته د راتلونکيو خلګو د إحرام تړلو ځائ دئ) او غسل وکړي ، نو الله (جل جلاله) دَی له ګناوو څخه پاک ګرځوي ، او کله چي ، يعني د إحرام دپاره دوې نوي جامې واغونځي نو الله پاک دده نيکۍ ورنوي کړي ، او کله چي بيا : لبيک اللهم لبيکَ ووايي نو الله تعالی و ده ته په � لبيکَ وَ سَعدَيکَ � سره جواب ورکوي او داسي ورته فرمايي چي :

اورم زه کلام ستا (يعني اې بنده ځما) او ګورم و طرف ستا ته (يعني په بلا کيفه کتلو سره).

او کله چي داخل سي و مکې شريفي ته بيا طواف وکړي او د صفا او مروی په منځ کښي سعي وکړي نو الله پاک ښيګڼې او نيکۍ له ده سره پيوسته کړي ، او کله چي پر عرفات باندي ودرېږي او د خلګو اوازونه او ژړاوي د خپلو حاجاتو په غوښتلوسره پورته سي ، نو الله تعالی د اوو اسمانو پر ملائکو باندي په دوی سره فخر شروع کړي ، بيا ووايي الله پاک و ملائکو ته چي اې ملائکه وو ځما او اې باشنده ګانو د اسمانو ځما ! ايا نه ګورئ تاسي و بندګانو ځما ته چي راغلي دي وماته له هره ليري ځايه څخه په داسي حال کښي چي سرونه يې ببر دي او په ګرد او غبار سپيره سويدي او مالونه يې صرف کړيدي او خپل بدنونه يې ستړي کړيدي ، نو ځما دي په خپل عزت قسم وي او ځما دي په خپله لويي سره قسم وي او ځما دي په خپل کَرم او مهرباني سره قسم وي چي خامخا به وبخښم زه خامخا ګنهګار د دوی ، له وجي د نيکوکار د دوی ، او خامخا به راوباسم دوی له ګناوو څخه په شان د هغي ورځي چي د دوی مندو و دوی ته تَئ ورکاوئ.

بيا چي کله دوی شيطانان وولي او سرونه وخريبي او بيا د کعبې شريفي زيارت وکړي (يعني د طواف زيارت دپاره) نو يو نعره کونکئ له باطن څخه د عرش داسي نعره وکړي (يعني ودغو حاجيانو ته) چي : إرجـــعوا مغفورًا لـــکم.

يعني وګرځئ و خپلو کورو ته په داسي حال کښي چي بخښه وکړه سوه تاسي لره.

پوه سه ! چي د لوی أختر د مبارکي مياشتي اتمه ورځ �يومُ التروية� بلله کيږي ، او هغه ورځ ده چي حجاج کرام له مکې مکرمې څخه و مِنـــی ته ځي ، ودې ورځي ته يوم الترويه له دوو وجو څخه ويل کيږي :

اول له دې وجی چي په دغه ورځ کښي و مِنـــی شريفي ته د روانيدلو په وخت کښي حاجيان د زمزم اوبه چښي او په دغو اوبو سره غسل کوي .

اګر چي دا کار خو حاجيان هره ورځ کوي ، خو په دغه ورځ کښي په دې کار کي دوی ډير زياتوب کوي ، خصوصًا په قديمو زمانو کښي.

دوهم له دې وجي چي د اتم په شپه حضرت إبراهيم (ع) په خوب کښي وليدل چي خپل ځوی حضرت إسماعيل (ع) ذبحه کوي ، نو کله چي سهار سو بيا يې په دغه خپل خوب کښي �تروية� يعني فکر او سوچ وهل شروع کړ ،

Download from: ketabton.com

چي ايا دا به شيطاني خوب وي او که به رَحمـــاني وي ، او دغه ټوله ورځ يې په همدغه سوچ کښي تيره کړه ، دلوی أختر په نهمه شپه يې بيا خوب وليدئ چي ورته وويل سول چي :

إفعَــل ما تؤمَر ، يعني اې ابراهيمه ! هغه کار وکړه کوم چي ته په أمر کيږې.

بيا کله چي سهار سو نو ده مبارک دا خبره وپيژندله چي دا خوب د الله (جل جلاله) له لوري څخه دئ ، په همدې سبب د لوې أختر و نهمي ورځي ته � يومِ عرفه � ويله کيږي .

پوه سه! چي په دې باره کښي علماوو اختلاف کړئ دئ چي و عرفات ته ولي عرفات ويل کيږي او دارنگه د عرفې و ورځي ته ولي عَـــرَفـــه ويله کيږي ؟ چي تفصل يې په دې شرحه دئ:

اول : ضحاک (رح) فرمايلي دي چي کله حضرت آدم (ع) و ځمکي ته راکښته کړ سو نو دَی مبارک په هند کي واقع سو او حواء (رض) په جـــده کي واقع سوه ، بيا حضرت آدم (ع) د حوآء طلب کاوئ او حوآء دده طلب کاوئ ، بيا د عرفې په ورځ په عرفات کښي دوی دواړه سره يو ځائ سول او يو دبله يې سره وپيژندل ، نو په دې سبب د عرفې ورځ په � عرفه � سره او عرفات په �عرفات� سره نامداره کړ سو.

دوهم : سُدَی (رح) فرمايلي دي چي عرفات ته چي عرفات ويل کيږي چي حضرت هاجر (رضي الله عنها) حضرت إسماعيل (ع) يعني هغه وخت چي دَی وړوکئ ؤ د حضرت سارا (رضي الله عنها) له حضور څخه وايستئ او يويې وړئ په دغه وخت کښي حضرت إبراهيم (ع) له کور څخه غائب ؤ ، نو کله چي إبراهيم (ع) راغئ او اسماعيل يې په نظر کي رانغلئ او حضرت ساره د حضرت هاجرې قصه ورته وکړه نو إبراهيم (ع) په دوی پسي ولاړئ ، بيا يې دوی دواړه په عرفات کښي وموندل ، نو دغه ځائ په عرفات سره مسمی کړ سو .

دريم : حضرت عطآء (رح) فرمايلي دي چي عرفات چي په عرفات مسمی کړ سو نو ددې وجه دا وه چي جبرئيل (ع) چي و إبراهيم (ع) ته کوم وخت د حج مناسک ورپيژندل نو کله چي بې يو مَنسَک د حج ، يو ځائ د عبادت په حج کښي وروښووئ نو بې ورته وويل چي اوس دې دا ځائ وپيژندئ ، بيا بې بل ځائ ورښووئ او هم هغسي بې ورته ويل.

يعني نو کله چي عرفات ته ورسيدل نو د حج ټول مناسک و إبراهيم (ع) ته وروپيژندل سول ، نو په دې وجه دا ځائ په عرفات سره مسمی کړ سو.

....

د عرفې دورځي او د شپې فضيلت :

Download from: ketabton.com

له إبن عمر (رضي الله عنهما) څخه روايت دئ چي ما واوريدل له رسول الله (صلى الله عليه وسلم) څخه چي فرمايل يې :

إنَّ اللهَ تعالى ينظر الى العبادِ يومَ عرفة ، فلا يَدَعُ أحدًا في قلبه مِثقالُ ذرةٍ منَ الإيمانِ إلا غَفَرَ لَه .

يعني بېشكه الله تعالى ګوري په نظر درحمت سره و بندګانو خپلو ته په ورځ كښي د عرفې ، نو نه پرېږدي هيڅ داسي يو څوک چي په زړه كښي دده قدر د يوې ذرې وي له ايمان څخه ، مګر بخښنه كوي هغه لره.

له جابر (رضي الله عنه) څخه روايت دئ چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) فرمايلي دي چي كله د عرفې ورځ سي نو راكښته سي الله (جل جلاله) (يعني په بلا كيفه راكښته كيدلو سره ، يا رحمت دده راكښته سي) و سمآء الدنيا يعني و اول اسمان ته (چي فلک القمر ورته ويل كيږي) بيا فخر كوي دَى په حاجيانو سره پر ملائكو باندي ، نو ورته وايي الله پاک و ملائكو ته چي اې ملائكو څما وګورئ وبندګانو څما ته ، څرنګه راغلي دي وماته له هره ليري ځايه څخه په داسي حال كښي چي سرونه يې ببر دي او په خاورو سپيره دي ، أميد كوي د رحمت څما او بيرېږي له عذاب څما څخه ، نو لازم دئ پر مزور (يعني پر هغه چا باندي چي دده و زيارت ته څوک راسي) دا كار چي عزت به وركوي و زيارت كونكي خپل ته ، او لازم دئ پر هغه چا باندي چي ميلمه ورته راسي دا چي عزت به وركوي و ميلمانه خپل ته ، شاهدان سئ ! (يعني اې ملائكو) پر دې خبره باندي چي بېشكه په تحقيق سره بخښنه وكړه ما دوئ لره ، او ومي ګرځوله ميلمستيا ددوئ داخليدل و جنت ته.

پوه سه ! چي د عرفې و مباركي ورځي ته � يومُ الحج الأكبر � او � يومُ المباهات � هم ويل كيږي ، او دارنګه ددغي مباركي ورځي له نومو څخه : مشهود هم يو نوم دئ ، لكه الله پاک چي فرمايلي دي : وشاهِدٍ و مشهود .

له إبن عمر رض څخه روايت دئ چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) فرمايلي دي چي اګاه اوسئ ! چي بېشكه ډير غټ د خلګو په حيث د جرم هغه څوک دئ چي راوګرځي له عرفات څخه (يعني پر عرفات باندي ودرېږي) بيا د مزدلفې شريفي پر طرف راروان سي او دا خيال يې وي چي الله (جل جلاله) به ده لره د ګناوو بخښنه نه وي كړې .

همدارنګه له إبن عباس بن مرداس (رض) څخه روايت دئ چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د عرفې په ورځ په عرفات كښي د أمــت لپاره د مغفرت او رحمت دُعا وكړ ه ، نو الله تعالى په جواب كښي ورته وفرمايل چي كومي ګناوي د دوئ چي د بندګانو تر حقوقو پوري اړه نلري او څما او د دوئ په منځ كښي وي نو په تحقيق سره هغه ما ستا و أمت ته وروبخښلې ، مګر كه په دوئ كي ځينو پر ځنو نورو باندي ظلم كړئ وئ نو هغه نه وربخښم (يعني د بندګانو تر حقوقو نه ورتيرېږم) نو د اسلام پيغمبر بيا و الله تعالى ته عرض وكړ چي اې ربــه ! بېشكه ته خو قادر يې پر دې باندي چي و دغه مظلوم ته (يعني له خپله ځانه څخه) داسي بدل او ثواب وركړې چي هغه بهتر وي له

Download from: ketabton.com

مَظلَمې او حقه دده څخه ، چي پر هغه چا باندي يې لري كوم چي بر ده باندي يې ظلم كړئ دئ ، او دغه ظالم وبخښې او خلاص يې كړې.

نو په دغه وخت كښې د إسلام و پيغمبر ته دده ددغي غوښتني جواب الله پاک ورنكړ ، بيا كله چي د مزدلفې شريفي سهار سو (چي دلوى أختر د ړومبى ورځي سهار دئ) نو د إسلام پيغمبر دغه ذكرسوې دُعا بيرته راوګرځوله ، نو الله (جل جلاله) په جواب كښې ورته وفرمايل چي ببشكه په تحقيق سره بخښه وكړه ما دوى لره (يعني ستا و أمتيانو ته به د بنده ګانو تر حقوقو هم ورتير سم (يعني په دې ډول چي د دوى و حقدارانو ته به د دوى له طرفه د قيامت په ورځ زه له خپله ځانه بدله وركړم.)

بيا د إسلام پيغمبر تبسم او نرمه خندا وكړه ، نو په أصحابو كښې دده يو چا ورته وويل چي اې د خداى رسوله ! په داسي ساعت كښې دي خندا وكړه چي عادت مبارک ستا په هغه ساعت كښ د خندا كولو نه وو ؟ نو د إسلام پيغمبر ورته وفرمايل چي د الله پاک د دُښمن إبليس له وجي څخه مي وخندل ؛ ځكه دَى ملعون چي كله په دې خبره عالم سو چي الله پاک ځما دُعا په باره كښې د أمت ځما قبوله كړه نو د � وَيل او ثُبور � نعري يې شروع كړې .

....

د عرفې په ورځ د روژې نيولو ثواب:

له حضرت أبي قتاده (رض) څخه روايت دئ چي نبي (صلى الله عليه وسلم) فرمايلي دي :

صيام يومِ عرفة كفارةُ سنتين ، سنة ماضية و سنة مستقبلة

يعني د عرفې د ورځي روژه رژه ونكې د ګناوو د دوو كالو ده ، چي اول يې تير سوئ كال دئ او دوهم يې راتلونكئ كال دئ.

....

د عرفې په ماپښين په عرفات كښې د حضرت جبرئيل ، ميكائيل او خضير (عليهم السلام) دعا :

له حضرت إبن عباس څخه روايت دئ چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) فرمايلي دي چي بري او بحري (يعني حضرت إلياس او خضير ع م) هر كال په مكه شريفه كښې سره يو ځاى كيږي ، بيا يو له دوى وهغه بل ته دا ډول وايي:

Download from: ketabton.com

قل ! بسم اللهِ ماشآءالله لا يأتي بالخيرِ إلا الله ، بسمِ اللهِ ماشآءاللهُ لا يَصرفُ السوءَ إلا الله ، بسم اللهِ ماشآءالله و ما بكم من نِعمةٍ فمنَ اللهِ ، بسم اللهِ ماشآءالله و لا حولَ ولا قوةَ إلا باللهِ .

حضرت إبن عباس ويلي چي نبي (صلى الله عليه وسلم) فرمايلي دي چي هر څوک چي دغه کلمې هره ورځ وايي نو تر ماښام پوري به له غرقه ، حرقه او له هر مکروه او ناخوښه شي څخه به په أمن وي او هر څوک چي دغه کلمې ماښام ووايي نو تر سهاره پوري به د الله تعالی په حفاظت او ساتنه کښي وي .

حضرت إبن عباس دا هم فرمايلي دي چي حضرت إلياس او خضر چي سره يو ځائ سي نو هر يو د هغه بل سر هم ورخريبي .

له حضرت عــلي (کرم الله وجهه) څخه روايت دئ چي ده مبارک فرمايلي دي چي په هره ورځ کښي د عرفې په عرفات شريف کښي حضرت جبرئيل ، ميکائيل ، إسرافيل او خضر (عليهم السلام) سره يو ځائ کيږي ، بيا جبرئيل داسي وايي:

ماشآءالله و لا حولَ ولا قوةَ إلا باللهِ .

بيا ميکـائيل داســي وايي : ماشآء الله کل نعـــمَةٍ منَ اللهِ.

بيا إسرافيل داســـي وايي : ماشآء الله الخيرَ کله بيدِ اللهِ .

بيا خضر (ع) داسي وايي : لا يَـــدفــــعُ الســـوءَ إلا الله .

بيا سره جلا کيږي دوی ، بيا نه سره جمع کيږي د بل کال د عرفې تر ورځي پوري.

....

مسلمانان به په عرفات کښي کومه دُعا وايي ؟

محترمو ورونو ! ملا علي القاري (رحمه الله تعالی) په خپل شهره آفاق کتاب � إرشاد الساري � کښي د عرفات يوه داسي له حده زياته جامع او پر هر څه باندي مشتمله دُعا ذکر کړېده ، چي په هر وخت کښي د مسلمان دپاره د وِرد او وظيفې په ډول له هر څه څخه کفايت کوي ، خو دلته يې ذکر کول بيخي ناممکن ښکاري ، دلته زه يوه داسي دُعا درته ذکر کوم چي هر مسلمان له هغې سره بيخي عادتي دئ او ډېره مختصره او د لوی عظمت والا دُعا ده ، چي هغه همدغه دعا ده چي هر مسلمان يې د التحيات په پای کښي په هر لمانځه کي وايي چي:

Download from: ketabton.com

ربنا آتنــا في الــدنيا حسنة و في الآخرة حسنة وقــنا عذابَ النار .

له حضرت أنس (رض) څخه روايت دئ چي د إسلام پيغمبر به دغه دعا بيخي ډيره ويله .

حضرت إبن جُرَيج (رح) فرمايلي دي چي په پخوا وخت كښي به مسلمان په دې أمر كيدئ چي په � مَوقَف �
يعني په عرفات كښي په أكثري ډول دده دُعا بايد همدغه دُعا وي .

له حضرت إبن عباس څخه روايت دئ چي د كعبې شريفي د رُكنِ يماني په نزد يوه پرشته له هغه وخت څخه ولاړه ده چي اسمانونه او ځمكه الله پاک پيدا كړيدي ، او هر څوک چي دغه مذكوره دعا وايي نو دغه پرشته آمين پر وايي.

علماءكرامو په دې اړه اختلاف كړئ دئ چي له دغو دوو حسنو څخه مراد څه دئ كومي چي په دغه دُعا كي ذكر دي :

حضرت علي (رض) فرمايلي دي چي له اولي حسنې څخه صالحه ښځه او له دوهمي څخه د جنت حوري مراد دي ، او له نار څخه بده ښځه مراد ده .

او حسن (رح) ويلي دي چي له اولې حسنې څخه علم او عبادت مراد دئ او له دوهمي څخه جنت مراد دئ .

او سدي او إبن حبان (رحم) فرمايلي دي چي له اولي حسنې څخه حلال، پراخ رزق او عمل صالح مراد دئ او له دوهمي څخه مغفرت ، بخښنه او ثواب مراد دئ .

او إبن عطية (رح) فرمايلي دي چي له اولي حسنې څخه علم او عمل په دا علم مراد دئ او له دوهمي څخه اسانتيا د حساب او دخول وجنت ته مراد دئ.

Download from: ketabton.com

د لوی أختر د مبارکو شپو او ورځو ، داراز د لوی أختر د لمانځه، أضحیې او قربانۍ کولو په ارتباط مفصل او محقق بیان:

محترمو مسلمانانو ! دغه بیان په متعددو برخو کښي درته وړاندي کوم:

اولــــــه برخه:

د أختر ومبارکي ورځي ته � عید � ولي ویل کیږي ؟

په دي باب علماوو بېلابېلي وجي ویلي دي : اوله وجه داده چي په دغه ورځ کي الله پاک د فرح او سرور ، یعني د خوښۍ او خوشحالۍ إعاده و خپلو بندګانو ته کوي.

دوهمه وجه یې داده چي په دغه ورځ کښي بندګان و تضرع ، ژړا او و یو داسي عبادت ته عود او رجوع کوي کوم چي په بل وخت کښي هغه عبادت نسته ، لکه د أختر لمونځ ، سرسایه او أضحیه ، او الله پاک و داسي إنعام او ورکړي ته او و داسي بخشش ته پر خپلو بندګانو باندي عود او رجوع کوي کوم چي هغه قسم إنعام په نورو وختو کښي نکوي.

دریمه وجه یې داده چي په دغه ورځ کښي بندګان و خپل أصلي حالت ته راګرځي چي عبارت دئ له طهارت او پاکوالي څخه له ګناهونو .

څلرمه وجه یې داده چي و مؤمنانو ته په دغه ورځ کښي د الله (جل جلاله) له طرفه داسي فرمایل کیږي چي : عودوا إلی منازلکم مغفورا لکم.

یعني اې مومنانو ! وګرځۍ (له عیدګاه څخه) و خپلو کورو ته په داسي حال کي چي بخښه د ګناوو وکړه سوه تاسي له .

پنځمه وجه یې داده چي څرنګه چي دغه مبارکي ورځي د أختر هر کال پر مسلمانانو باندي عود او رجوع کوي نو ځکه عید ورته ویل کیږي .

شپږمه وجه یې داده چي په دغو ورځو کښي مسلمانان د یوه او بل و کور ته د مبارکۍ په خاطر رجوع کوي .

اومه وجه یې داده چي و دغي مبارکي ورځي ته مسافر خلګ چي ځونه یې کوشش کیږي له سفر څخه وخپلو کورو ته عَود او رجوع کوي.

)کذا في الغنیة للشیخ عبدالقادر جیلاني رح . (

Download from: ketabton.com

دوهـــــــمه برخه :

پوه سه ! چي عالم بشر چي له کومه وخته و دنیا ته راغلئ دئ نو عام له دي که مؤمنان وي او که کافران وي ، په هر قرن کي هر قوم په کال کي د خوشحالی او د سره راغونډېدلو داسي ورځي درلودلي دي لکه څرنګه چي په اسلام کښي د أختر مبارکي ورځي دي ، خو د مسلمانانو او کفارو د داسي ورځو په نسبت فرق په دې کښي دئ چي د مؤمن أختر د الله تعالی د رضـــا لپاره وي او د کافر أختر دشیطان ملعون د خوشحالی په خاطر وي.

مومن د أختر د ورځي په مناسبت چي د إجتماع او راغونډېدلو ځائ ته ځي نو په داسي حال کي ځي چي پر سر باندي يې تاج د هدايت وي او په سترګو کښي يې علامه او نښانه د فکر او عبرت ښکاره کيږي او غوږونه يې د حق د خبرو اوريدونکي وي او پر ژبه باندي يې د توحيد کلمه جاري وي او په زړه کښي يې معرفت ، يقين او ايمان موجود وي او پر اوږو باندي يې د إسلام پټو اچولئ وي ، او ملا يې د الله پاک د بندګی په کمربند تړلې وي ، او د ورتللو ځايونه يې جامعګاني او مسجدونه وي ، او معبود يې ربُّ العبـــاد و البـــلاد وي

بيا و الله (جل جلاله) ته تضرع کونکئ او له ده څخه د خپلو حاجتو غوښتونکئ وي ، او په مقابل کښي يې الله پاک دده د دعا ګانو إجابَت کوي او قِسم قِسم إنعامات ورکوي او د قيامَت په ورځ د عزت او کَرامت و ځائ ته چي جنتونه دي ورولي.

او بالمقابل کافر چي د خپلي خوشحالی او د أختر په ورځ کښي و إجتماعګانو ته ورځي ، نو په داسي حال کښي ورروان وي چي د ضلالَت او ګمراهي او د دُنيا اوآخرت د خُسران او تاوان تاج يې پر سر وي او پر غوږو باندي يې مُهر د غفلَت وهل سوئ وي ، او پر سترګو باندي يې حِجاب او پرده د ضلالت راغورېدلې وي او د نفسي او شيطاني خواهشاتو نښاني له ليري لا په ده کښي ښکاره کيږي ، او پر ژبه باندي يې د شقاوَت او بدبختی مُهر وهل سوئ وي ، او زړه يې د کُفر او د بې ايمانی ظلمت او تيارې نيولئ وي ، او پر ملا باندي يې د حق د مخالفت او د شيطان د إطاعت او فرمانبرداری کمربند تړلئ وي ، او د ورتللو ځايونه يې هغه وي په کوم کښي چي نفساني و شيطاني او د فسق او فساد کارونه إجرا کيږي ، او معبود دده نفسي خواهشات ، شيطان او بُـتان وي ، او ورتګ بې اخير اخير د جهنم و اورته وي .

دريــــــــمه برخه :

پوه سه ! چي د تاريخ په اوږدو کښي په دنيا کښي څلور قسمه اخترونه و شهرت ته رسيدلي دي :

اول : د إبراهيم (ع) د مُشرک او کافر قوم أختر ، چي په قرآنکريم او تفسيرو کښي يې ذکر راغلئ دئ

Download from: ketabton.com

دوهم : د فرعونیانو أختر چي په قرانکریم کښې یې په دغه قول کښې د الله پاک ذکر سوئ دئ چي : قالَ موعدکُم یومُ الزینة.

چي په همدغه ورځ د أختر کښې د دوی د موسی (ع) او د فرعون د ساحرانو مقابله وسوه ، چي په نتیجه کښې ټولو ساحرانو پر حضرت موسی (ع) باندي ایمان راوړئ .

دریم : د حضرت عیسی (ع) د قوم (یعني د نصاراوو) أختر ، چي کله عیسی (ع) د حوارییونو په غوښتنه له الله (جل جلاله) څخه د اسماني مائدې او سترخوان غوښتنه وکړه او الله پاک دده دُعا قبوله کړه او له اسمان څخه یې دده له غوښتني سره سم مآئده او سترخوان چي پر قِسم قِسم خوراکي موادو باندي مشتمل ؤ ورته راکښته کړ ، لکه چي الله تعالی په قرانکریم کښې د حضرت عیسی (ع) له دغي غوښتني څخه په دې ډول حکایت فرمایلئ دئ :

اللهم ربنا أنزل علینا مآئدة منَ السماَءِ تکونُ لنا عیدًا لأولنا و اخرنا و آیة منک.

نو په کومه ورځ چي دغه مآئده د عیسی (ع) پر قوم باندي له الـــهي لوري نازله کړه سوه هغه ورځ د دوی دپاره د أختر ورځ مقرره کړه سوه.

څلرم : قِسم أختر د أمت د حضرت محـــمد مصطفی (صلی الله علیه و آله وصحبه وسلم) دئ.

Download from: ketabton.com

محترمو ورونو ! د لوی أختر په مبارکه ورځ کي دوه ستر او عظيم الشانه عبادتونه تر سره کيږي:

اول د اختر لمونځ.

دوهم أضحية او قرباني کول .

د أختر د لمانځه د حکم په اړه د څلورو امامانو په منځ کښي څه ناڅه اختلاف موجود دئ:

د إمام أعظم (رضي الله عنه) په نزد بنا پر صحيح او � مفتی به � قول واجب دئ.

اول په دې دليل چي د اسلام پيغمبر د أختر پر لمانځه باندي داسي مواظبت او دوام کړئ دئ چي په ټول عمر يې يو ځل هم نه دئ پري ايښئ.

دوهم په دې دليل چي دغه لمونځ بې جماعته نسي کيدلائ ، نو که چيري واجب نه وائ نو بې جماعته به هم کيدلائ سوائ .

او شافعية او مالکية ودې خبري ته تللي دي چي د أختر لمونځ سنت مؤکد دئ او واجب ندئ.

دليل د دوی حديث د أعرابي دئ چي مشهور او صحيح حديث دئ .

او د إمام أحمد بن حنبل په نزد د أختر لمونځ فرض کفايي دئ.

د أختر د لمانځه نيت او د کولو طريقه په دې ډول ده:

نيت مي کړئ دئ د زړه له إخلاصه ، لمونځ کوم دوه رکاته د لوی أختر ، سره له شپږو زائدو تکبيرو مخ مي دئ و طرف ته د کعبې شريفي ، إقتدا مي ده په دې حاضر امام پسي ـــ الله أکبر .

وروسته له دې امام �سبحانک اللهم ... � تر پايه وايي ته بې هم ووايې ، بيا درې زائد تکبيرونه ويل کيږي او د هر تکبير له ويلو سره لاسونه و غوږو ته ورل کيږي ، په اولو دوو تکبيرو کي چي لاسونه له غوږو څخه راکښته کړې نو ايله بې نيسې او له دريم تکبير څخه وروسته به لاسونه تر نامه لاندي ونيسې لکه په نورو لمنځو کښي ، بيا دغه رکعت په هغه ډول کيږي لکه څنګه چي نور لمنځونه کيږي ، ودوهم رکات ته چي امام راپورته سي نو اول قرآئت ويل کيږي او وروسته بيا درې تکبيرونه ويل کيږي له هر تکبير سره لاسونه و غوږو ته ورل کيږي خو دلته به له هر تکبير څخه وروسته چي لاسونه له غوږو راکښته کړې نو ايله بې نيسې ، بيا امام څلرم تکبير د رکوع لپاره وايي او لاسونه و غوږو ته نه پورته کوي ته به هم دغه ډول کوې ، بيا چي کله امام سلام وګرځوي نو خطبه وايي ته به و

Download from: ketabton.com

خطبې ته په ډېره عاجزي او په حضور د زړه سره مطمئن او ارام غوږ نیسي ، بیا له خطبې وروسته چې دُعا کیږي نو خیال به ساتې چې دزړه په حضور او په ډېر لوی احتیاج او عجز سره په دعا کښې ګډون ورسره وکړي .

پوه سه ! چې دلمانځه په نیت کښې د تکبیرو ذکر ضروري نه دئ ، او نیت په خوله سره ویل هم ضروري نه دئ بلکي که یوازي په زړه کې وویل سي هم کفایت کوي .

قرباني او أضحیة :

محترمو ورونو ! دوهم ستر عبادت په دغه ورځ کښې قرباني کول دي د قربانۍ په حکم کښې هم امامانو څه ناڅه اختلاف کړئ دئ ، د شافعیانو او حنابله وو په نزد چې دا د امام مالک په نزد هم ارجَح قول دئ ، او له امام ابویوسف څخه هم یو روایت په دغه ډول راغلئ دئ دادئ چې أضحیه او قرباني سنت مؤکده ده ، او دا قول د ابوبکر ، عمر ، بلال او أبومسعودبدري هم دئ.

او د إمام أعظم (رضي الله عنه) په نزد أضحیه واجب ده ، او دا د امام محمد او امام زفر قول هم دئ ، او له ابویوسف او امام مالک څخه هم یو روایت په دغه شکل راغلئ دئ ، او دا د ربیعة ، لیث بن سعد ، اوزاعي او سفیان ثوري مذهب هم دئ.

)کذا في الموسوعة الفقهية . (

د قربــــــانۍ ثواب او فــــــضیلـــــت :

)١ : (په � زادالمقوین � کښي ذکر دي چې په حدیث شریف کي راغلي دي چې کوم سړئ چې قدرت د قربانۍ کولو لري او قرباني ونه کړي نو دده سرائ وده ته داسي ښیرا کوي چې الله تعالی دي تا داسي له هر خیر څخه محروم وګرځوي لکه څرنګه چې دي زه له قربانۍ څخه محروم کړم.

)٢ : (له حضرت علي (رض) څخه روایت دئ چې نبي (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي چې هر څوک چې له خپل کور څخه و رانیولو د أضحیې ته ووزي نو د هر قدم اخستلو په بدل کښي و ده ته لس نیکۍ ورکړې کیږي او لس ګناوي ورڅخه محوه کیږي او لس درجې الله پاک ورکوي ، بیا چې کله د أضحیې د رانیولو په باره کښي خبره کوي نو دغه خبره دده استغفار بلله کیږي ، او هغه وخت چې د أضحیې روپۍ د أضحیې و مالک ته ورکړي نو هره روپۍ یې په اوه لکه روپو حسابیږي ، بیا چې کله دغه قرباني دَی پر مځکه باندي د ذبحه کولو لپاره غوزاره کړي نو تر اوومي مځکي پوري چي هر شئ دئ هغه دده لپاره بخښنه غواړي ، او کله چې بیا دغه قرباني حلاله کړي او وینه یې توی کړي نو له هر څاڅکي څخه د ویني ددغي قربانۍ لس پرښتې الله پاک پیدا کوي چې د قیامت تر ورځې

Download from: ketabton.com

پوري دده لپاره د مغفرت دُعا کوي ، بیا چي کله د قربانۍ غوښه تقسیم کړي نو د هري ګولې په بدل کښي الله پاک دونه ثواب ورکوي لکه یو مریيي چي له اولاد څخه د اسماعیل (ع) یو څوک ازاد کړي .

)۳ : (نبي (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي چي کله تاسي د قربانۍ د حلالولو اراده وکړۍ نو د خپل کور ټول اوسیدونکي سره راټول کړۍ چي د قربانۍ و حلالولو ته حاضر سي ؛ ځکه الله پاک بخښنه کوي و اهل بیت ته د قرباني کونکي او و هغه چا ته چي حاضر سي ودغه قربانۍ ته او و هغه چا ته چي ودریږي پر دغه قربانۍ باندي .

)۴ : (د اسلام پیغمبر و حضرت فاطمې (رض) ته وفرمایل چي ولاړه سه او د خپلي قربانۍ پر سر باندي حاضره سه ؛ ځکه اول څاڅکئ دويني چي له حلق څخه د پسه د قربانۍ را جلا سي نو ټول ګناهونه الله پاک تاته درعفوه کوي ، او په شمار د هر تار د وریښتانو د قربانۍ یوه نیکي الله پاک د قرباني کونکي په عملنامه کښي لیکي ، او د قیامت په ورځ د قربانۍ غوښه ، پوست او وینه د قرباني کونکي د نیکو أعمالو په تله کي ورلویږي (انتهى مختصرًا) .

)۵ : (د اسلام پیغمبر فرمایلي دي چي هغه څوک چي د قربانۍ قدرت نلري نو څلور رکاته لمونځ دي وکړي او په هر رکعت کښي دي یو واري الحمد لله او پنځلس واره � إنا أعطيناك الكوثر � ووایي نو د قربانۍ ثواب به الله (جل جلاله) ورکړي .

)کذا في صــلوة مسعودي و الغنية. (

Download from: ketabton.com